

DZIAŁANIA LEGISLACYJNE I PROGRAMOWE ZWIĄZKU MIAST POLSKICH W 2019 ROKU

Ustawy i rozporządzenia

Finanse

W związku z podejmowanymi przez rząd próbami stworzenia i utrwalenia wizji bogatych samorządów sporządziliśmy – we współpracy z innymi organizacjami samorządowymi **Raport o stanie finansów JST**, który został przedstawiony na posiedzeniu Komisji Wspólnej Rządu i ST w lipcu 2019 r. Raport nie został zakwestionowany, ale rząd nie wycofał się z twierdzeń o rzekomo dobrej sytuacji finansowej JST.

Uchwalone w 2019 roku **zmiany w podatku PIT** powodują **ubytki w dochodach JST**, łącznie ponad 7 mld zł rocznie (nie licząc skutków likwidacji OFE). Wystąpiliśmy do rządu z żądaniem rekompensaty tych ubytków, które nie zostało uwzględnione. Wobec tego kierujemy stosowny projekt ustawy do Senatu.

Wobec silnego wzrostu kosztów inwestycji (ceny materiałów i usług, energii, koszty pracy itp.) **udział środków unijnych** w wielu uzyskanych projektach unijnych spadł po przetargach **poniżej 60%**, przez co utracono możliwość nieujmowania zobowiązań na wkład własny w indywidualnym wskaźniku zadłużenia (art. 243a ufp). Złożyliśmy do rządu wniosek o zmniejszenie limitu do 40%. Wobec nieuwzględnienia naszego wniosku skierowaliśmy odnośny projekt do Senatu, który podjął w tej sprawie własną inicjatywę legislacyjną.

Uczestniczyliśmy w opiniowaniu przygotowywanego przez Bank Światowy projektu zmian w **systemie korekcyjno-wyrównawczym** dochodów JST; dzięki naszemu udziałowi końcowa wersja projektu jest możliwa do przyjęcia. Resort finansów nie podjął dotąd niezbędnej inicjatywy ustawodawczej w tym zakresie.

W niektórych programach i przedsięwzięciach rządowych udało się przekonać resorty, by przy różnicowaniu JST ze względu na ich „**zasobność**” brać pod uwagę nie tylko wskaźnik „g” ale i subwencję wyrównawczą (m.in. Fundusz Dróg Samorządowych, subwencja oświatowa).

Ceny energii elektrycznej

W ciągu ubiegłego roku, po skutecznej walce o ostateczny kształt ustawy stabilizującej wzrost cen energii, sfinalizowanej 29 grudnia 2018 r., udało się uzyskać oczekiwany kształt dwóch rozporządzeń, dzięki którym ceny za energię w roku 2019 nie wzrosły w zapowiadanej pierwotnie skali. Szacujemy, że dzięki temu **JST zaoszczędziły łącznie co najmniej 1 mld zł**.

Edukacja

W ostatnich czterech latach obserwujemy **silny wzrost luki finansowej w oświacie**. Różnica między kwotą części oświatowej subwencji ogólnej a sumą wydatków bieżących w działach 801 i 852, która w roku 2004 (nowa ustawa o dochodach JST) wynosiła **9 mld zł**, a w roku 2015 – **21 mld zł**, wzrosła na końcu roku 2018 do **27,4 mld zł**. Relacja subwencji oświatowej do PKB spadła z 2,72 do 2,04%.

Jednocześnie resort edukacji, negocjując ze związkami zawodowymi podwyżki płac dla nauczycieli, nie uzyskuje zabezpieczenia środków na te podwyżki w budżecie państwa. Subwencja oświatowa na rok 2019 już na początku roku była zaniżona o 700 mln. zł oraz o 800 mln zł deficytu z roku 2018. Po częściowym uwzględnieniu naszych starań zapewniono **dotatkowy 1 mld na podwyżki od września**, choć jej łączny skutek wyniósł ponad 1,3 mld. Niestety na 2020 r. zaplanowano kolejny regres: brakuje 2,1 mld na płace nauczycieli.

Dlatego opracowaliśmy w marcu ub.r. **Raport o finansowaniu oświaty**, który został przyjęty przez wszystkie organizacje JST i przedstawiony podczas II Samorządowej Debaty Oświatowej w Warszawie. Niestety strona rządowa nie uwzględnia wniosków z raportu, a MEN nie walczy o wzrost nakładów na oświatę.

Odpady komunalne

Kolejna **doraźna nowelizacja** ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminie - dzięki naszym interwencjom - przyniosła zmiany ustawy po części korzystne (potrójna stawka za śmieci niesegregowane, obrona in-house), ale i częściowo złe (mimo uzyskanego kompromisu problem nieruchomości niezamieszkałych, wzrost opłaty marszałkowskiej). Nadal jednak **brak oczekiwanych rozwiązań systemowych**, w tym rozszerzonej odpowiedzialności producentów, nie ma rynku surowców wtórnych, odłogiem leżą miliony ton frakcji energetycznej.

Rozwój

W trakcie konsultacji uzyskaliśmy korzystne zmiany w projekcie nowelizacji ustawy o **zasadach prowadzenia polityki rozwoju** (porozumienia terytorialne, polityka miejska) i Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego. Trwa konstruktywna współpraca z resortem zajmującym się polityką regionalną.

Na podstawie konsultacji z miastami, przeprowadzonych w większości województw opracowaliśmy **Raport o stanie małych i średnich miast**, wnioski z którego służą nam w opiniowaniu projektów rządowych i UE.

Drogi i transport publiczny

Stworzony w 2019 r. **Fundusz Dróg Samorządowych** został w stosunku do pierwotnego projektu poprawiony, przez włączenie do grupy beneficjentów miasta na prawach powiatu (niestety poza wojewódzkimi) oraz przez modyfikację wskaźnika „zasobności” JST.

Uzyskaliśmy też korzystne zmiany przepisów dotyczących **stref płatnego parkowania**, dla miast liczących ponad 100 tys. mieszkańców. Na razie nie objęto tymi zmianami miast uzdrowiskowych i turystycznych.

Udało się także przesunąć o dwa lata termin uzyskania **wskaźnika elektromobilności** na poziomie 10%.

Przestrzeń i nieruchomości

Postulowane przez nas zmiany w **ustawie o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym** nie zostały wprowadzone. Pozytywnie zaopiniowany dwa lata temu przez ZO ZMP kodeks urbanistyczno-budowlany został wycofany, a kolejne założenia nowej ustawy mają już drugiego gospodarza...

Powszechnie krytykowana „spec-ustawa” mieszkaniowa (tzw. **lex developer**) została skorygowana, uwzględniając część naszych uwag, zwłaszcza dotyczących uzależnienia decyzji od zgody rady gminy.

Nie był skuteczny nasz sprzeciw wobec kolejnego etapu **przekształcenie użytkowania wieczystego w prawo własności** także na gruntach komunalnych, udało się tylko obronić autonomię gmin w ustalaniu wysokości bonifikaty za te grunty. Częściowo uproszczono procedury.

Inne

W budzącym kontrowersje, nowym **prawie zamówień publicznych** udało się obronić zamówienia wewnętrzne (**in-house**) oraz spowodować zrównoważenie relacji zamawiający – wykonawca.

Wspólny sprzeciw samorządów i wielu innych środowisk doprowadził do zablokowania poselskiego projektu zmian w **prawie geologicznym i górnictwym**, który mógł spowodować podejmowanie eksploatacji złóż bez zgody władz lokalnych.

Wspólnie z ZPP wywalczyliśmy wzrost **ryczałtu dla szpitali lokalnych** (zwiększenie o 4 punkty procentowe).

Na nasz wniosek trwają prace dotyczące cmentarzy (**kolumbaria**) oraz wprowadzenia instytucji **koronera**.

Projekty ustaw

W ramach własnych prac, w tym prowadzonych na wniosek miast, przygotowaliśmy projekty dotyczące:

- zniesienia ograniczenia liczby kadencji sprawowanych przez wójta, burmistrza, prezydenta miasta,
- zniesienia zakazu łączenia mandatu samorządowego z mandatem senatora,
- autonomii JST w zakresie zadań własnych (klausule generalne w ustawach ustrojowych),
- zrekompensowania ubytków z udziału JST we wpływach z podatku PIT,
- zasady rekompensowania ubytków w dochodach własnych, spowodowanych przez zmiany prawne,
- ograniczenia strat w podatku od nieruchomości, spowodowanych przez błędy legislacyjne (ostatnio infrastruktura kolejowa),
- zmniejszenie z 60 do 40% poziomu dofinansowania ze środków UE w projektach unijnych,
- subwencji rozwojowej (zamiast zwrotu nieodliczonego VAT-u od inwestycji) i ekologicznej,
- wynagrodzeń pracowników samorządowych, w tym pochodzących z wyboru,
- zwiększenia zakresu reprezentowania JST przez ich stowarzyszenia (TK, NSA, Rada Dialogu Społecznego, rady mediów publicznych, wystąpienia publiczne w parlamencie).

Programy, inne przedsięwzięcia

Rozwój lokalny – największy projekt dla miast, realizowany równolegle z resortowym programem grantów z funduszy norweskich. Wnioski miast będą przygotowane do aplikowania także do innych programów, a nowe narzędzia monitorowania rozwoju ułatwią planowanie strategiczne i tworzenie raportów o stanie miast.

Czyste powietrze – po naszych interwencjach program przeniesiono do zainteresowanych gmin, dzięki czemu jego realizacja nabrała oczekiwanej dynamiki.

Raport o stanie gminy – Związek opracował wzór raportu, który jest wykorzystywany przez miasta i gminy.